

مبانی زبانشناختی و آموزش زبان عربی

دکتر حسن کاظمی سهلوانی

مهرماه ۱۳۹۷

سرشناسه	کازمی سهلوانی، حسن، ۱۳۴۸ -
عنوان و نام پدیدآور	مبانی زبان شناختی و آموزش زبان عربی/حسن کازمی سهلوانی.
مشخصات نشر	اصفهان: هرمان، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	۲۱۹ ص.
شابک	۳۵۰۰۰۰ ریال: 978-622-6134-62-0
وضعیت فهرست نویسی	فیا
موضوع	زبان عربی
موضوع	Arabic language:
موضوع	زبان‌شناسی
موضوع	Linguistics:
رده بندی کنگره	۱۳۹۷ ۲م۲ک/۶۱۳۱PJ:
رده بندی دیویی	۴۹۲/۷۵:
شماره کتابشناسی ملی	۵۴۳۰۰۷۹ :

اصفهان - خیابان چهارباغ بالا - نرسیده به زمزم - پلاک ۲؛ شماره تماس: ۰۹۱۳۱۱۷۲۶۴۲

نام کتاب:	مبانی زبان شناختی و آموزش زبان عربی
نویسنده:	حسن کازمی سهلوانی
مدیر تولید:	سیدمحمد رضا سمسارزاده
صفحه آرا:	سحر رادهوش
طراح جلد:	سحر رادهوش
پایگاه اینترنتی:	www.iranpub.com
نوبت چاپ:	اول
سال چاپ:	۱۳۹۷
تیراژ:	۱۰۰۰ جلد
قیمت:	۳۵۰۰۰ تومان
شماره استاندارد بین المللی کتاب:	۹۷۸-۶۲۲-۶۱۳۴-۶۲-۰

«کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر محفوظ و مخصوص پدیدآورنده است»

تقدیم به

- او که «افصحُ مَنْ نطق بالضاد» است. حضرت محمد (ص)
- آن که «امیر کلام» است. حضرت علی (ع)
- دادگستری که جهان لحظه شمار ظهور اوست. حضرت بقیة الله (عج)
- آنان که مودتشان مزد رسالت نبی (ص) است. ائمه علیهم السلام
- آنان که هستی ام هست ز هستی شان یافت. پدر و مادرم
- آنان که اندیشه ام پایست آموخته هایشان است، از معلم اولین سرکارخانم صمیمی و استادان آخرین، جناب آقای دکتر سید ابراهیم دیباجی و جناب آقای دکتر غلامعباس رضایی هفتادری و همه آنان که مرا حرفی آموختند و بنده خویش ساختند.
- او که لحظه لحظه با او بودن مرا غنمیت است، همسر نازنینم.
- آنان که تپش قلبم به عشق آنان است، عزیزان فرزندم
- آنان که آموختن زبان عربی وجهه همت شان است. فرزندان میهن عزیزم
- آنان که این اثر و تمامی آثار مرهون خونشان است. شهیدان سرافراز

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

مقدمه

فصل اول : درآمدی بر زبان و زبان‌شناسی

۲	کلیات .....
۳	۱-۱- زبان چیست؟ .....
۵	۱-۲- منشأ زبان .....
۷	۱-۳- ویژگی‌ها و مختصات زبان .....
۷	۱-۳-۱- نظامی رمزگونه و نشانه‌ای است .....
۸	۱-۳-۲- طبیعت صوتی دارد .....
۸	۱-۳-۳- قراردادی است .....
۹	۱-۳-۴- معنادار است .....
۱۰	۱-۳-۵- خطی است .....
۱۰	۱-۳-۶- نسبیّت پذیر است .....
۱۱	۱-۳-۷- سیر تکاملی دارد .....
۱۲	۱-۳-۸- اجتماعی است .....
۱۳	۱-۴- کارکردهای زبان .....
۱۴	۱-۴-۱- نقش بیان فکر و اندیشه .....

- ۱۴-۲-۴-۱- بیان ما فی الضمیر ۱۴
- ۱۴-۳-۴-۱- زیبایی آفرینی ۱۴
- ۱۴-۴-۴-۱- شخصیت بخشی ۱۴
- ۱۵-۵-۴-۱- توصیف حقایق ۱۵
- ۱۷-۶-۴-۱- تبیین علیّ - معلولی پدیده‌ها ۱۷
- ۱۷-۷-۴-۱- اتصال فرش و عرش ۱۷
- ۱۷-۸-۴-۱- زبان احقاق گر حق ۱۷
- ۱۹-۵-۱- عوامل مؤثر در حیات زبان ۱۹
- ۱۹-۱-۵-۱- تمدن ۱۹
- ۲۰-۲-۵-۱- سیاست ۲۰
- ۲۰-۳-۵-۱- رخدادهای اجتماعی ۲۰
- ۲۱-۴-۵-۱- دین ۲۱

فصل دوم: زبان عربی ویژگی‌ها و اختصاصات

- ۲۴ ..... درآمد ۲۴
- ۲۴-۱-۲- عرب ۲۴
- ۲۷-۲-۲- زبان عربی و زبان شناسی تطبیقی ۲۷
- ۳۰-۳-۲- زبان عربی و اهمیت آن ۳۰
- ۳۲-۱-۳-۲- زبان عربی از نگاه خاورشناسان ۳۲
- ۳۳-۲-۳-۲- زبان عربی از نگاه بزرگان و اندیشمندان اسلامی ۳۳
- ۳۵-۴-۲- ویژگی‌های زبان عربی ۳۵
- ۳۵-۱-۴-۲- ویژگی‌های لفظی واژگان ۳۵

- ۲-۴-۲- ویژگی‌های معنایی ۳۶
- ۲-۴-۳- زبان عربی زبان علمی و ادبی ۳۹
- فصل سوم: آموزش زبان عربی
- پیش‌گفتار ۴۲
- ۱-۳- آموزش و مفهوم آن ۴۳
- ۱-۱-۳- اهداف آموزش از منظر برنامه درس ملی ۴۵
- ۲-۱-۳- هدف آموزش زبان عربی ۴۷
- ۲-۳- آموزش زبان عربی در ایران، چالش‌ها و راه‌کارها ۴۸
- ۱-۲-۳- آموزش زبان عربی در دوره پیش از انقلاب اسلامی ۴۹
- ۲-۳-۳- آموزش زبان عربی پس از پیروزی انقلاب اسلامی ۵۱
- ۳-۳- شیوه‌های آموزش زبان عربی ۵۳
- ۱-۳-۳- روش آموزش مستقیم ۵۴
- ۴-۳- آموزش زبان و مهارت‌های چهارگانه ۵۶
- ۱-۴-۳- مهارت و تعریف‌های آن ۵۶
- ۲-۴-۳- مهارت گوش دادن (شنیدن) ۵۸
- ۱-۲-۴-۳- آثار خوب گوش دادن (گوش دادن فعال) ۶۰
- ۲-۲-۴-۳- اهداف کلی در گوش دادن فعال ۶۲
- ۳-۲-۴-۳- ویژگی‌ها و سطوح گوش دادن فعال ۶۳
- ۴-۲-۴-۳- موانع گوش دادن فعال ۶۵

- ۳-۴-۳-مهارت سخن گفتن ۷۱
- ۳-۴-۳-۱-الزامات و اقتضات سخن گفتن ۷
- ۳-۴-۳-۲-انواع سخن و بیان ۷۴
- ۳-۴-۳-۳-اهداف آموزش سخن گفتن ۷۵
- ۳-۴-۴-مهارت خواندن ۷۶
- ۳-۴-۴-۱-انواع خواندن ۷۹
- ۳-۴-۴-۲-روش‌های خواندن ۸۱
- ۳-۴-۴-۳-راهبردهای خواندن و اثربخشی آن ۸۳
- ۳-۴-۴-مهارت نگارش ۸۵
- ۳-۴-۴-۱-تفاوت‌های گفتار و نوشتار ۸۷
- ۳-۴-۴-۲-نوشتن و اقسام آن ۸۸
- ۳-۴-۴-۳-سبک‌های نگارشی ۹۰

فصل چهارم: معلم، زبان عربی و مهارت‌های ادبی

- درآمد ۹۲
- ۴-۱- جایگاه علم و معلم در اسلام ۹۲
- ۴-۲- معلم عربی و شاخصه‌های اختصاصی ۹۴
- ۴-۳- معلم عربی و مهارت‌های زبانی ۱۰۱
- ۴-۴- معلم عربی و ادبیات اسلامی ۱۰۴
- ۴-۵- اهداف تدریس ادبیات عربی در مدارس متوسطه ۱۰۶
- ۴-۶- محتوای درسی و اقتضات سنی ۱۰۹
- ۴-۷- سازماندهی محتوای درسی ۱۱۰

فصل پنجم: تدریس زبان عربی، روش‌ها و راهبردها

- درآمد ۱۱۴
- ۱-۵- تدریس و وابسته‌های آن ۱۱۴
- ۱-۵-الف- تفاوت تدریس و آموزش ۱۱۶
- ۱-۵-ب- تفاوت تدریس و یادگیری ۱۱۷
- ۲-۵- مراحل تدریس ۱۱۹
- ۳-۵- تدریس قرائت و مراحل سه گانه آن ۱۲۰
- ۱-۳-۵- روش‌های آموزش قرائت برای مبتدیان ۱۲۳
- ۲-۳-۵- ارزشیابی ۱۲۴
- ۳-۳-۵- کاستی‌ها و نواقص یا مشکلات این روش ۱۲۴
- ۴-۵- تدریس قرائت برای غیر مبتدی ۱۲۵
- ۵-۵- تدریس ادبیات عربی اهداف و چگونگی ۱۳۰
- ۱-۵-۵- شعر ۱۳۰
- ۲-۵-۵- نثر ۱۳۱
- ۳-۵-۵- سرودها ۱۳۳
- ۱-۳-۵-۵- شیوه تدریس سرود ۱۳۴
- ۴-۵-۵- نمایشنامه‌ها ۱۳۵
- ۱-۴-۵-۵- روش تدریس نمایشنامه ۱۳۶
- ۵-۵-۵- قصه و انواع آن ۱۳۷

- ۱۳۹ ..... ۵-۵-۱- انواع قصه
- ۱۴۱ ..... ۵-۵-۲- ملاحظات در انتخاب قصه
- ۱۴۲ ..... ۵-۵-۳- چگونگی تدریس قصه
- ۱۴۳ ..... ۵-۵-۶- سایر انواع ادبی
- ۱۴۳ ..... ۵-۶- تدریس قواعد زبان عربی (دستور زبان)
- ۱۴۷ ..... ۵-۶-۱- اهداف تدریس قواعد زبان عربی (نحو)
- ۱۴۸ ..... ۵-۶-۲- علل ضعف فراگیران در درس نحو
- ۱۴۹ ..... ۵-۶-۳- پیشنهادهای برای تقویت نحو و علاقه مندی فراگیران
- ۱۵۱ ..... ۵-۶-۴- نحو و روش‌های تدریس

فصل ششم: رسانه‌های آموزشی و زبان عربی

- ۱۸۴ ..... درآمد
- ۱۸۵ ..... ۶-۱- کامپیوتر
- ۱۸۵ ..... ۶-۲- تابلو هوشمند
- ۱۸۶ ..... ۶-۳- وسایل و تجهیزات ضبط و پخش صدا
- ۱۸۷ ..... ۶-۴- گوشی‌های همراه (گوشی‌های هوشمند)
- ۱۸۸ ..... ۶-۵- فیلم
- ۱۸۹ ..... ۶-۶- آزمایشگاه‌ها (مختبرات الاستماع)
- ۱۸۹ ..... ۶-۷- اینترنت
- ۱۹۱ ..... فهرست منابع و مآخذ فارسی
- ۱۹۷ ..... فهرست منابع و مآخذ عربی